

Pige er til fare for sig selv

Laura er en pige på 17 år, som gennem de seneste 10 måneder har været anbragt på en døgninstitution, der også har en delvis lukket afdeling. I forlængelse heraf har kommunalbestyrelsen truffet afgørelse om, at personalet kan tilbageholde Laura på afdelingen, hvis de er bekymret for, at hun vil være til skade for sig selv. Laura har været anbragt, siden hun var 3 år gammel og har mange afbrudte anbringelser bag sig. Hun har til tider boet på sofaer hos forskellige bekendte mellem anbringelserne. Denne anbringelse er Lauras 7. anbringelse.

Personalet på institutionen har svært ved at tolke Lauras adfærd. Laura er derfor på nuværende tidspunkt under psykiatrisk udredning, idet hun gennem de sidste par år flere gange har udvist og fortsat udviser selvskadende adfærd. Hun har svært ved at tilknytte sig til andre og har store følelsesmæssige udsving.

For få måneder siden måtte institutionen få Laura indlagt på en psykiatrisk afdeling, da hun var alvorligt selvmordstruet.

I den sidste uges tid har Laura været tiltagende trist og opgivende. Denne lørdag morgen virker Laura særlig tyngt og trist ved morgenbordet. Dagen inden fik personalet et tip fra en af de andre anbragte unge om, at vedkommende havde set, at Laura havde en pakke barberknive liggende på sit toilet. Da Laura hverken ønskede at drøfte, om hun havde barberknive eller at samarbejde ved at give personalet adgang til hendes værelse, så personalet sig nødsaget til at gennemføre en undersøgelse af hendes værelse og toilet, og de fandt og inddrog her en åbnet pakke barberknive, der dog var helt fuld.

Lars, der er institutionens stedfortræder, er denne morgen på arbejde sammen med vikaren Jane. De forsøger begge at lette stemningen ved bordet, men det virker ikke på Laura. Efter morgenmaden opsøger Jane Laura på hendes værelse i et forsøg på at få en snak med hende, om det hun går og tumler med. Laura er meget afvisende; hun nævner noget med Facebook og at "de også bare er ligeglade". Det er svært for Jane at få Laura til at fortælle mere, men Jane forsøger at snakke med hende om, man ofte ikke skal tage det for tungt, hvad andre tænker og mener. Efter at have snakket en halv times tid tilkendegiver Laura, at hun bare gerne vil være alene lidt. Jane rejser sig for at gå ud, og siger til Laura, at hun bare skal sige til, hvis hun har brug for at snakke mere.

Laura tilbringer formiddagen på sit værelse, hvor hun er på facebook, sms'er og hører lidt musik. Hun er trist og rastløs. Græder lidt ind imellem. Pædagogerne kigger af og til ind, og spørger, om hun vil være med til nogle aktiviteter, men hun siger, at hun gerne vil være alene.

Lars og Jane er bekymrede for Lauras adfærd.

Ved middagstid opsøger Laura Jane og Lars, der er i køkkenet. Hun vil gerne i Brugsen. Jane forsøger at spørge ind til, hvad hun skal have i Brugsen, men Laura siger, at hun bare skal købe noget, og at det ikke kommer dem ved, hvad hun bruger sine penge til.

Lars og Jane er ikke helt begejstrede ved situationen. Lars har kendt Laura, siden hun blev anbragt på institutionen, og han ved af erfaring, at Lauras sindstemning, mimik og adfærd kan tyde på, at hun kunne finde på at skade sig selv.

Slutninger på casen

Slutning 1:

Da Laura er gået, aftaler Lars og Jane hurtigt, at Jane skal følge efter Laura, for at holde lidt øje med, hvad der sker.

Jane indhenter Laura, og siger, at de kan følges ad, fordi hun også lige skal have noget. Det er imidlertid tydeligt, at Laura ikke vil følges med Jane. Laura siger, at Jane ikke skal se, hvad hun køber. Hermed bestyrkes Janes mistanke om, at Laura har intentioner om at købe barberblade. Jane forsøger at snakke med Laura om de mulige konsekvenser af at skade sig selv: ambulance, skadestuen og måske en indlæggelse. Laura er ligeglad. Hun siger til Jane, at "hun da bare kan være ligeglad med, hvad der sker hende, som alle de andre er". Laura sætter farten op, for at komme væk fra Jane. Jane ringer til Lars og forklarer ham lettere febrilsk, hvad der er foregået.

Han kører hurtigt op til Brugsen og venter på dem udenfor. Lars spørger Laura, om hun har tænkt sig at skære i sig selv. Da Laura bekræfter dette, forklarer han hende, at de er nødt til at forhindre hende i det, og at hvis hun går ind i butikken vil de stoppe hende. Da Laura vil gå ind i brugsen, tager Lars fat i hende og beder Jane om at gøre det samme. De fastholder hende og fører hende over til bilen. Laura gør modstand.

Slutning 2:

Lars fortæller Laura, at de er meget bekymrede for hende, og de derfor skal vide, hvad hun vil købe i brugsen. Laura svarer fortsat udenom. Lars foreslår, at han kan gå med, men Laura afviser klart dette. Hun vil alene i Brugsen.

Lars forklarer herefter Laura, at de er så bekymrede for hende, at de er nødt til at beskytte hende. Han har derfor besluttet, at hun skal blive på institutionen, og at hun kun må forlade institutionen i selskab med en af de voksne.

Laura bliver meget oprevet og råber, at det skal de overhovedet ikke bestemme og vender sig og begynder at gå mod institutionens hoveddør.

Lars indhenter hurtigt Laura og vender hende rundt samtidig med at han meget bestemt siger, at hun ingen steder skal gå. Lars fører hende med en arm om skulderen, ind i institutionens skærmede afdeling, der ligger lige ved siden af hoveddøren. Laura er lidt overrumplet over den hurtige reaktion og når ikke at gøre modstand, før de er inde i den skærmede afdeling, hvor hun ikke kan komme ud.

Spørgsmål til diskussion og refleksion

Hvordan fortolker I situationen og konflikten?

- Set fra barnets perspektiv?
- Set fra pædagogens perspektiver?
- Set som udenforstående?

Hvilke pædagogiske og lovgivningsmæssige forpligtelser og muligheder kan der være i den pågældende situation?

- Hvilke hensyn må der tages ved de lovbestemmelser, som I overvejer?
- Hvad er det mindst indgribende indgreb over for barnet eller den unge?

Hvilke pædagogiske tiltag kunne være iværksat for at undgå, at situationen blev tilspidset?

Er der risikomomenter og hensyn, der skal tages i betragtning?

- I forhold til barnet?
- I forhold til pædagogen?
- I forhold til andre børn og unge på stedet?
- I forhold til pædagogikken på institutionen?

Kender I til situationer fra jeres arbejde, som har fællestræk med den viste?

- Hvilke?
- Hvordan blev de håndteret?

Er der andre relevante handlemuligheder, end de angivne – hvilke, hvordan, hvorfor?

Hvordan kan/bør der følges op på situationen og problemstillingerne

Kommentarer til cases

Pædagogiske kommentarer:

Slutning 1: Personalet forsøger i vidt omfang at undgå at tilbageholde Laura med magt. De vælger i stedet at tilbyde hende ekstra omsorg og kontakt for at "lette hendes humør". Dette har ingen effekt på Laura. Der iværksættes senere en form for (skjult) overvågning. Pædagogerne går først ret sent i forløbet i åben dialog med Laura omkring deres bekymring. Laura indrømmer først der, at hun vil skade sig selv, og hun beder på den måde indirekte om hjælp til at styre sin trang. Desværre har trangen da allerede ført hende ud i det offentlige rum, hvor det må føles meget grænseoverskridende for Laura at blive tilbageholdt. Laura er styret af angst og negative tanker og følelser omkring sig selv og andre. "Jeg er ingenting værd og alle er ligeglade". Hun vil automatisk lede efter handlinger hos andre, der kan bekræfte denne antagelse. Pædagogerne kunne med fordel udarbejde en slags handleplan i forhold til, hvordan de fremadrettet kan handle, når Laura viser tegn på selvskadende adfærd. Laura bør selv være med til at sætte ord på, hvad hun i de situationer har brug for. På den måde kan det undgås, at pædagogerne bliver handlingslammede og går for længe omkring "den varme grød".

Slutning 2: Personalet handler på en begrundet formodning om, at Laura vil være selvskadende. De står åbent ved det de ser og mærker på Laura og bliver dermed autentiske som omsorgspersoner. De sætter ord på, hvad de ser hos Laura, og hvordan det påvirker dem: At de bliver bekymrede for hende. De er klar i deres udmeldinger om, at hun kun kan forlade institutionen sammen med en voksen. Laura når ikke at komme ud af institutionen, da personalet fører hende ind i den sikrede del. Denne tilbageholdelse føles formodentlig mindre indgribende for alle parter, end hvis det var sket ude i det offentlige rum.

Juridiske kommentarer:

Laura er anbragt på en delvis lukket afdeling på en døgninstitution. Kommunalbestyrelsen har i hht. § 12 truffet afgørelse om, at Laura kan tilbageholdes på institutionen, men der er ikke truffet afgørelse om fastholdelse efter § 13. I denne situation, hvor personalet ud fra deres kendskab til Laura er bekymrede for, at hun vil skade sig selv, hvis hun forlader institutionen, burde personalet have tilbageholdt hende. Betingelserne i § 12, stk. 4, jf. stk. 2, er opfyldt, da hun forlader institutionen.

Betingelserne for tilbageføre Laura i henhold til § 10 er ikke opfyldt i situationen. Tilbageførelse er betinget af, at den unge er rømmet, hvilket ikke er situationen her. I denne situation må personalet forsøge at tale Laura til at komme med tilbage. Det kan dog være, at situationen vil udvikle sig til, at der kan siges at være tale om rømning, og så vil der kunne ske tilbageførelse i henhold til § 10, da bestemmelsens anden betingelse er opfyldt, idet hun udviser selvskadende adfærd.

Situation 2:

Tilbageholdelsen af Laura i situationen er i overensstemmelse med kommunens afgørelse efter § 12. Betingelserne for tilbageholdelse er opfyldt – det har afgørende betydning for den socialpædagogiske behandling af Laura, at hun ikke rømmer, og der er en risiko for, at hun vil skade sig selv, hvis hun rømmer.

I situationen håndterer Lars tilbageholdelsen ved fysisk guidning og uden fysisk magtanvendelse. Fysisk guidning bruges frem for fysisk magtanvendelse, da det er mindre indgribende i situationen. Det kan drøftes, om der kunne være grebet tidligere ind.

Der kunne imidlertid også have opstået en situation, hvor der var behov for fysisk fastholdelse og føren i situationen. Derfor kunne det have været nyttigt, hvis kommunen tillige havde truffet afgørelse om fastholdelse efter § 13.